



Doorlopende leerlijn cultuuronderwijs
groep 7

Waterland

Overal en altijd 2



WATERLAND

Overal en altijd 2

Inhoud

WATERLAND	2
Inhoud.....	3
Leerlijn cultuuronderwijs	4
Overzicht leerlijn cultuuronderwijs Brede School Culemborg	6
Inleiding.....	7
Opzet 'Waterland'	7
Relevante kerndoelen	9
Les 1 Introductieles op school door de vakdocent natuur en landschap.....	10
Natuur en landschap	11
Les 2 Waterland-les op school door de leerkracht.....	11
Natuur en landschap	8
Les 3 Opdrachtencircuit in de uiterwaard.....	8
Les 4 Evacuatiespel.....	9
Contactgegevens.....	12
Colofon	12

Leerlijn cultuuronderwijs

In het kader van de Brede School Culemborg is een leerlijn cultuuronderwijs opgezet voor de Culemborgse basisscholen. De leerlijn is een samenwerkingsverband van Bibliotheek Rivierenland, het Elisabeth Weeshuis Museum, Steunpunt Natuur- en Milieu-educatie Culemborg en een aantal zelfstandige kunstdocenten (deels aangesloten bij KunstEducatie Culemborg). Deze partijen hebben gezamenlijk lespakketten ontwikkeld en zetten vakdocenten in voor gastlessen op school en op locatie. De vakdocent erfgoed verzorgt lessen in samenwerking met vrijwilligers van het Elisabeth Weeshuis Museum en de Grote of Barbarakerk.

Vakgebieden

In de leerlijn worden de volgende cultuurdisciplines ingezet:

Beeldende vorming / theater / muziek (zelfstandige kunstdocenten / Kunsteducatie Culemborg)

Erfgoed (Elisabeth Weeshuis Museum)

Vormgeving*

Leesbevordering / mediawijsheid (Bibliotheek Rivierenland)

Natuur en landschap / gezond en voeding / techniek en duurzaamheid (Steunpunt Natuur- en Milieu-educatie Culemborg)

*Niet ingevuld met een vakdocent in het schooljaar 2018-2019.

Omgevingsonderwijs en creativiteitsontwikkeling

De twee pijlers onder deze leerlijn cultuuronderwijs vormen omgevingsonderwijs en creativiteitsontwikkeling. Opeenvolgende jaarthema's beginnen bij de leerling zelf, waarna de wereld steeds groter wordt. Door leerlingen bewust te maken van hun relatie met de fysieke en sociaal/culturele omgeving, willen we bijdragen aan hun identiteitsontwikkeling. Met de inzet van verschillende cultuurdisciplines ontwikkelen leerlingen hun creativiteit. Creativiteit in de breedste van het woord. Niet alleen creatieve vaardigheden zoals acteren en schilderen, maar ook 21^{ste}- eeuwse vaardigheden, zoals oplossingsgericht denken en kritisch mediagebruik. Deze vaardigheden kunnen ze verder uitbouwen door deel te nemen aan naschoolse cursussen en activiteiten, georganiseerd door de partners in deze leerlijn.

Kerdoelen

Elk programma in de leerlijn bestaat uit een combinatie van twee of meer cultuurdisciplines. Tijdens hun basisschool-carrière maken de leerlingen minimaal twee keer kennis met een discipline. De leerlijn sluit aan bij de kerndoelen voor het basisonderwijs. Alle programma's haken aan bij de leerlijnen Taal, Oriëntatie op jezelf en de wereld, en Kunstzinnige oriëntatie. In elk lespakket staan de relevante kerndoelen per programma vermeld.

Culturele competenties

Om de samenhang binnen en tussen onze programma's verder te verbeteren, werken we aan de implementatie van het SLO-leerplankader kunstzinnige oriëntatie. Daarbij werken we vanuit verschillende cultuurdisciplines gericht aan dezelfde culturele competenties van leerlingen. Ook krijgt reflectie een grotere rol in de programma's.

Het gaat om culturele competenties die noodzakelijk zijn bij het doorlopen van een creatief proces: oriënteren, onderzoeken, creëren en evalueren. Meer informatie: kunstzinnigeorientatie.slo.nl

Basispakket en extra programma's

De programma's worden gedurende het schooljaar aangeboden in vijf blokken. Deelname is kosteloos voor de scholen van de Brede School Culemborg. Wel zijn aan deelname voorwaarden verbonden, welke dat zijn is in te zien op de website van de Brede School Culemborg: <http://www.bredeschoolculemborg.nl/> .

Overzicht leerlijn cultuuronderwijs Brede School Culemborg

Titel	Jaarthema	Groep	Cultuurdisciplines
Kikker is kikker	Dit ben ik 1	1/2	Theater Literatuur
Toen alles anders was	Dit ben ik 2	1/2	Erfgoed
Lena en het kippetje	Dit ben ik 3	1/2	Gezondheid & Voeding
Wij gaan op berenjacht	Waar ben ik? 1	1/2	Muziek Literatuur Natuur & Landschap Techniek
In de luchtballon	Waar ben ik? 2	1/2	Techniek
Willie het weeskind	Het hele jaar rond	3	Erfgoed Muziek Gezondheid & Voeding
Woningbouw	Hier wonen wij	4	Techniek Beeldend Media / Leesbevordering
Dirk, leven in een middeleeuwse stad	Onze stad	5	Erfgoed Leesbevordering / Media Theater
Struinen in de uiterwaarden	Typisch Nederlands 1	6	Natuur & Landschap Beeldend
Veelkleurig Nederland	Typisch Nederlands 2	6	Leesbevordering / Media Gezondheid & Voeding (Muziek) (Erfgoed)
Beeldenstorm in Culemborg	Overal en altijd 1	7	Erfgoed Beeldend Theater
Waterland	Overal en altijd 2	7	Natuur & Landschap Beeldend
WOII in Culemborg. Tolerantie en vrijheid	Overal en altijd 3	8	Erfgoed Media Techniek (Leesbevordering)

Inleiding

Het programma 'Waterland' maakt deel uit van het jaarthema **Overal en altijd**. Daarin werken de leerlingen met universele maatschappelijke thema's: hier en daar, toen en nu. In het programma 'Waterland' ontdekken de leerlingen de verschillende rollen die water speelt in het Nederlands landschap en reflecteren daarop.

Opzet 'Waterland'

Doelgroep: groep 7 van de basisschool.

Het programma bestaat uit de volgende onderdelen:

- 1. Een introductieles op school door de vakdocent natuur en landschap**
Een les van 60 minuten door de vakdocent natuur en landschap. Met behulp van een dvd wordt het belang van water geïntroduceerd. De thema's: hou 'm tegen, het juiste peil, droge voeten, gewapend water en werkend water worden ingeleid.
- 2. Waterland-les op school door de leerkracht zelf**
Een les van 60 minuten door de leerkracht zelf. Met behulp van het boek 'Waterland' en de site www.projectwaterland.nl ontdekken de leerlingen diverse waterwerken in de omgeving.
- 3. Opdrachtencircuit bij Werk aan het Spoel door de vakdocent natuur en landschap**
Een les van 90 minuten in de uiterwaarden bij Werk aan het Spoel. Bij de vijf thema's gaan de leerlingen passende opdrachten uitvoeren. Ze verzamelen daarbij mogelijk ook natuurlijk materiaal/zwerfvuil om te gebruiken in de beeldende les.
- 4. Spelles op school door de leerkracht**
Een les van 45 minuten waarin de leerlingen met kosteloos materiaal een noodpakket ontwikkelen in geval van een overstroming.

Vooraf moet je bij Roos Fokkema van kunstencentrum de Plantage een gebruikersnaam en wachtwoord aanvragen om gebruik te kunnen maken van de site (www.projectwaterland.nl).

Stuur een mail naar RFokkema@plantage.info om de gebruiksgegevens aan te vragen.

Culturele competentie:

Oriënteren: de leerlingen maken kennis met de verschillende rollen van water in het Rivierengebied

Leerdoelen lessenserie:

Natuur en landschap

- De leerling heeft kennis gemaakt met diverse aspecten van watermanagement in de uiterwaarden.
- De leerling heeft de rol van water beleefd door diverse opdrachten
- De leerling beseft het belang van goed waterbeheer.

Beeldende vorming

- ~~— De leerling wordt zich bewust van de eigen woonomgeving en de eigen identiteit.~~
- ~~— De leerlingen leren samen nadenken over keuzes en beslissingen nemen die nodig zijn voor het maken van een product.~~
- ~~— De leerlingen leren samenwerken.~~
- ~~— De leerlingen doorlopen het proces van het maken van een product van idee tot presentatie.~~

Overig

- De leerling weet wat het begrip evacueren inhoudt.
- De leerling weet wanneer de laatste evacuatie was vanwege dreigend overstromingsgevaar.
- De leerlingen heeft zich een voorstelling gemaakt van hoe het is om te evacueren.
- De leerling heeft geoefend in discussiëren en een klassengesprek voeren.

Relevante kerndoelen

Kerndoel 39:

De leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu.

Kerndoel 48

Kinderen leren over de maatregelen die in Nederland genomen worden/werden om bewoning van door water bedreigde gebieden mogelijk te maken.

Kerndoel 54:

De leerlingen leren beelden, taal, muziek, spel en beweging te gebruiken, om er gevoelens en ervaringen mee uit te drukken en om ermee te communiceren.

Kerndoel 55:

De leerlingen leren op eigen werk en dat van anderen te reflecteren.

Kerndoel 56:

De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed.

Natuur en landschap

Les 1 Introductieles op school door de vakdocent natuur en landschap



Duur: 60 minuten

Waar: in de klas, op school

Gegeven door: de vakdocent natuur en landschap

Lesdoelen:

Aan het einde van de les:

- kunnen de leerlingen vijf aspecten van waterbeheer benoemen (bedijking, waterpeil, droge voeten, verdediging, inkomensbron);
- kunnen de leerlingen soorten waterwerken benoemen;
- is de groep voorbereid op een bezoek aan de uiterwaard.

Nodig:

Digibord met computer met werkende dvd-speler en internetverbinding.

Liefst: (taken verdelen kan ook)

Atlas per viertal

Per viertal een computer met internet

Inhoud van de les:

Met behulp van een dvd zal de vakdocent de leerlingen vertrouwd maken met regionale waterwerken. Er wordt aandacht besteed aan waterbeheer en beheersing door de jaren heen. Met het werkblad (uitgereikt door de vakdocent) krijgen leerlingen meer informatie. Bovendien worden de leerlingen voorbereid op hun bezoek aan de uiterwaard.

Natuur en landschap

Les 2 Waterland-les op school door de leerkracht

Duur: 60 minuten

Waar: lokaal

Gegeven door: leerkracht zelf

Lesdoelen:

Aan het einde van de les hebben leerlingen:

- kennisgemaakt met regionale waterwerken;
- inzicht gekregen in de soorten waterwerken in de buurt;
- zich verdiept in de vijf behandelde aspecten van waterbeheer.

Nodig:

Per groepje leerlingen een computer met internetverbinding (liefst tweetallen)

(www.projectwaterland.nl)

Handleiding en fotoboek Waterland (op school of te downloaden).

Inhoud van de les:

Zie verder les 2 in de handleiding van project Waterland (www.projectwaterland.nl).

Belangrijk:

Vraag vooraf bij Roos Fokkema van kunstencentrum de Plantage een gebruikersnaam en wachtwoord aan om gebruik te kunnen maken van de site (www.projectwaterland.nl).

Stuur een mail naar RFokkema@plantage.info om de gebruiksgegevens aan te vragen.

Natuur en landschap

Les 3 Opdrachtencircuit in de uiterwaard



Duur: 90 minuten

Waar: Uiterwaard bij Werk aan het Spoel, Goilberdingerdijk 40, Culemborg

Gegeven door: vakdocent natuur en landschap

Lesdoelen:

Aan het einde van de les hebben de leerlingen:

- de vijf thema's daadwerkelijk beleefd;
- inzicht gekregen in het belang van water, waterbeheer en waterbeheersing.

Nodig:

Ehbo, Prikweg, mobiele telefoon, camera.

Groep is verdeeld in vijf groepjes met bij elk groepje een hulpouder.

Leerlingen hebben geschikte kleding en laarzen aan.

De vakdocent levert Waterland-opdrachtkaarten en bijbehorende materialen aan.

Inhoud van de les:

Met behulp van opdrachtkaarten gaan leerlingen in groepjes de verschillende facetten van water beleven.

Les 4 Evacuatiespel

Duur: 45 minuten

Waar: lokaal

Gegeven door: leerkracht zelf

Lesdoelen:

Aan het einde van de les:

- weten leerlingen wat het begrip evacueren inhoudt;
- weten de leerlingen wanneer de laatste evacuatie was vanwege dreigend overstromingsgevaar;
- hebben de leerlingen zich een voorstelling gemaakt van hoe het is om te evacueren;
- hebben de leerlingen geoefend in discussiëren en een klassengesprek voeren.

Nodig:

Digibord met de link: <https://www.youtube.com/watch?v=fMlwEQ2IguM>

2 sets kaartjes bij het evacuatiespel (bijlage A uit deze handleiding)

Voorbereiding:

Zet het filmfragment klaar op het digibord.

Print bijlage A twee keer, indien mogelijk op A3, en knip de kaartjes uit.

Verdeel de klas in vier groepen.

Inhoud van de les:

Activiteit 1: Bekijk filmfragment en bespreek het begrip evacueren/evacuatie (10 min.)

Bekijk met de leerlingen een fragment van de film in onderstaande link. Let op: stop bij 1:21! 'De dijken zijn sterker dan de deskundigen hadden verwacht.'

De leerlingen maken kennis met het begrip evacueren. **Startvraag:** Evacuatie, wat betekent dat? Filosofer met de leerlingen over dit begrip. Heeft iemand het woord wel eens gehoord? Wie kent iemand die het wel eens heeft meegemaakt?

Wanneer werd er geëvacueerd?

Uitkomst: Evacueren betekent dat je heel snel je huis moet verlaten omdat je daar niet meer veilig bent. De laatste evacuatie was in 1995. Het water stond zo hoog dat er gevaar voor een dijkdoorbraak dreigde.

Activiteit 2: Speel het evacuatiespel (30 min.)

De leerlingen spelen het evacuatiespel: Stel dat jullie opeens moeten vertrekken. Je weet niet waar je heen gaat en je weet niet hoe lang je weg blijft. Kunnen de waardevolle spullen

dan mee? Of moeten er andere dingen ingepakt worden? Wat zouden jullie meenemen? Welke keuzes zouden jullie maken, neem je fijne spullen mee of juist alleen praktische dingen? Wat neem je mee als je snel weg moet?

Verdeel de klas in vier groepjes. Vraag de leerlingen om met hun groepje tot 15 voorwerpen te komen die ze mee willen nemen als ze zouden moeten evacueren. Ieder groepje brengt verslag uit van hun keuzes en van de discussie die ze onderling gevoerd hebben. Wat nemen de groepjes mee en waarom juist dat? Wat zijn de verschillen tussen de groepjes? Vervolgens geeft u de opdracht van die 15, er 5 door te strepen: slechts 10 voorwerpen mogen mee. Herhaal het klassengesprek. En wat zouden de groepjes kiezen als ze slechts 5 voorwerpen mee mogen nemen? De groepjes presenteren hun voorwerpen en beargumenteren hun keuze.

Optioneel:

Welke maatregelen heeft de overheid genomen om het risico op overstromingen te verkleinen?

Bekijk dit filmfragment (duurt 1:12):

<https://schooltv.nl/video/overstroming-van-de-rivier-een-rivier-heeft-ruimte-nodig/>

Bijlage A op de volgende bladzijde.



Contactgegevens

Voor het aanvragen van de gebruiksgegevens www.projectwaterland.nl:

Roos Fokkema

Coördinator onderwijs Zinder Educatie Tiel

Rfokkema@cultuurbedrijf.nl / 0344 63 60 67

Voor andere organisatorische vragen:

Michiel Kok, docent natuur & landschap

De Groene Golf

peelman@tele2.nl / 06 24 79 77 28

Voor inhoudelijke vragen:

Lucienne Bartels, cultuurcoördinator Brede School Culemborg

lucienne.bartels@gmail.com / 06 42 00 26 43

Voor technische vragen:

Liske Gräber, coördinator Brede School Culemborg

coordinatie@bsculemborg.nl / 06 18 06 20 47

Colofon

© Vakdocenten Brede School Culemborg

Het programma 'Waterland' voor groep 7 van het basisonderwijs maakt deel uit van de leerlijn cultuuronderwijs Brede School Culemborg. De leerlijn is een samenwerkingsverband van Bibliotheek Rivierenland, Elisabeth Weeshuis Museum, zelfstandige kunstdocenten, KunstEducatie Culemborg en Steunpunt Natuur- en Milieu-educatie Culemborg.

Project Water/Land is onderdeel van het regionale cultuurprogramma Cultuurpact Rivierenland (2009-2012).